

VY_32_INOVACE_DEJ_DRD_13

Digitální učební materiál

Sada: Dějiny novověku

Téma: Revoluční rok 1848

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Dějepis

Ročník: 4. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál vychází ze vzdělávací oblasti Dějepis – dějiny novověku. Žák si zopakuje poznatky z tématu Revoluční rok 1848 a procvičí si je v závěrečném opakování.

- revoluce v celé Evropě
- vyvrcholení snah evropských národů o **vznik občanské společnosti** a **odstranění** posledních přežitků **feudalismu**, někde i o **sjednocení**

příčiny:

- snaha odstranit přežitky feudalismu, které brání kapitalistickému vývoji - **robota**
- rozvoj hospodářství - postup **průmyslové revoluce**
- **nespokojenost** s politickým uspořádáním po Vídeňském kongresu (nespokojenost s absolutismem)
- vzrůst **národního cítění** (zejména utlačovaných národů v Habsburské monarchii)
- národní požadavky v **Itálii a Německu** (snaha o sjednocení)
- celoevropská neúroda – brambory - hladomor

Revoluce ve Francii

- od 1830 vládne orleánská dynastie
- král **Ludvík Filip** – ústavní monarchie
- proti králi opozice - pořádá veřejná shromáždění - (kampaň za volební reformu)
- shromáždění byla spjata s **bankety** – veřejná hostina s politikou
- únor 1848 – zákaz banketů => demonstrace - povstání proti králi – barikády v Paříži - pouliční boje

Ludvík Filip emigroval

25. 2. 1848 - vyhlášení republiky

- vytvořena prozatímní vláda
- všeobecné volební právo, zkrácení pracovní doby
- právo na práci - **národní dílny** – státem financované dílny pro nezaměstnané
- **nové volby** – vyhráli **liberálové** – Louis Blanc, druzí **monarchisté**, poslední **dělnické strany**

Obr. 1

- červen 1848 - vláda (liberálové) ruší národní dílny
- => **23. - 26. 6. 1848 - červnová revoluce**
(ozbrojené povstání dělníků proti republikánské vládě) – nejkrvavější revoluce
- potlačena vládním vojskem - asi 11 000 lidí bylo zabito, mnoho lidí odsouzeno k smrti nebo k deportaci na galeje
- nová ústava

prezidentem republiky byl zvolen synovec Napoleona - **Ludvík Napoleon Bonaparte**

- omezoval demokracii
- zrušil volební právo pro všechny
- 1851 - protiústavně si prodloužil moc na 10 let
- 1852 - císař - **Napoleon III.**
- **bonapartismus** (tvrdá vláda + sliby a drobnější ústupky)

1852 - 1870 – Francie - 2. císařství

**Napoleon III.
z Boží vůle a Ústavy
republiky
císař Francouzů**

Obr. 2

Pokus o sjednocení Německa

cíl revoluce - sjednocení Německa a vyhlášení ústavy

- **březen 1848** - na venkově propukly vzpoury dělnictva
- Berlín (hlavní město Pruska) – **18.3.** vypukla revoluce -> **ozbrojené povstání**

pruský král **Fridrich Vilém IV.**

- přislíbil svolat ústavodárny sněm,
 - vydat konstituci a usilovat o sjednocení Německa
- svolán německý parlament (sněm) do **Frankfurtu nad Mohanem** – **15. 5. 1848**
- jednání o možném sjednocení, o ústavě, o zrušení poddanství,...

německé národní hnutí - 2 směry:

- vytvořit **Velkoněmecko** (sjednotit podle historických hranic všechna území německy mluvících zemí - i Rakousko a Čechy)
- pozván i **František Palacký**, ten svou účast odmítl, napsal dopis frankfurtskému parlamentu - vyjádřil přání zachovat Rakouskou monarchii
- vytvořit **Maloněmecko** (sjednotit Německo podle národů – jen Německo bez českých zemí a Rakouska – měla být zajištěna převaha Pruska)
- **maloněmecká představa zvítězila** – vypracování ústavy

duben 1849 – císařská koruna nabídnuta **Fridrichu Vilémovi IV.** – odmítá
Německo nebylo sjednoceno

- **květen 1849** – povstání v Sasku, Bádensku, Württembersku a Vestfálsku – poraženo

výsledek – vydání ústavy, zrušení roboty

Revoluce v Itálii

snaha překonat roztržštěnost a sjednotit Itálii

- leden 1848 - povstání na **Sicílii** proti vládě Bourbonů a v **Neapolsku**
- březen – **Milán** a **Benátky** proti rakouské nadvládě (maršál **Radecký**)
- spoléhali na pomoc papeže, na pomoc jediné národní dynastie – vládla na Sardinii, v Savojsku (**savojská dynastie** – **sardinský král Karel Albert**)
- 1848 – bitva u Custozy – Karel Albert poražen
- 1849 – bitva u Novary – opět porážka sardinského krále
- Karel Albrecht abdikoval – nastupuje syn **Viktor Emanuel II.**
- uzavírá s Rakouskem mír

pokus o sjednocení Itálie ztroskotal

- sever – patří k Rakousku
- Řím – vláda papeže
- Neapolsko – návrat Bourbonů
- Toskánsko – Habsburkové

1848 v Habsburské monarchii a v českých zemích

Předbřeznové poměry

- trvající absolutismus
- rostou národní požadavky utlačovaných národů (sílící hnutí za zrovnoprávnění češtiny s němčinou)
- nespokojeny národy, které se nepodílí na moci

RAKOUSKO

- březen 1848 - propukla revoluce ve Vídni
 - 13. 3. – ozbrojené srážky lidu s vojskem
 - císař **Ferdinand I. (V.) Dobrotivý** - sesazení kancléře **Metternicha**
 - slíbil vypracování ústavy
 - zrušena cenzura tisku, zavedeny občanské svobody
 - koncem dubna vídeňská vláda vydává **ústavu** (oktrojovaná)
– platí pro celou říši s výjimkou Uher
 - s ústavou nesouhlasili vídeňští demokraté
- => **květen 1848** – nepokoje - povstání – císař ústavu odvolal
- vláda byla nucena svolat ústavodárný říšský sněm - jednání o nové ústavě

ČECHY

- **11. března 1848** radikální demokraté svolali lidové shromáždění do **Svatováclavských lázní v Praze**

rozdělení politiků:

- **umírnění** – F. **Palacký**, K. **Havlíček**, František Ladislav **Riegr** – hájili **austroslavismus** – Vídeň jako ochránce Slovanů proti velkoněmeckým plánům
- **radikální** – Josef Václav **Frič**, Karel **Sabina**, Karel **Sladkovský**, Emanuel **Arnold** – chtěli i sociální požadavky, nespokojeni

výsledkem byla **petice** císaři

- požadavky **jazykové** (zrovnoprávnit češtinu s němčinou na úřadech a ve školách)
- **státoprávní** (samostatnost Čech a Moravy v rámci Rakouska - austroslavismus)
- **liberální** (nastolit občanské svobody - svoboda tisku, zrušení cenzury, svoboda shromažďování)
- **sociální** požadavky (zrušení roboty, zlepšení postavení dělníků)

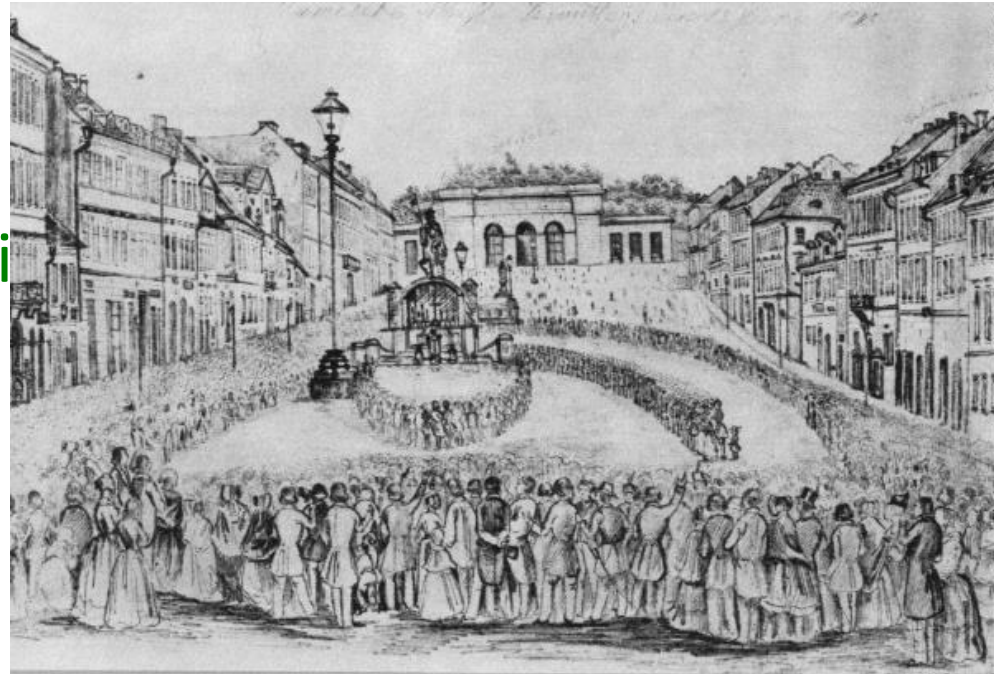
- budování národních gard
- odpověď císaře – **8.4.** – **kabinetní list**
- císař slíbil nápravu
 - zrovnoprávnění češtiny s němčinou v úřadování
 - zřízení zemské vlády v Čechách
 - svolání zemského sněmu na základě řádných voleb
 - **liberálové** spokojeni – skončili revoluci
 - **radikálové** nesouhlasili

frankfurtský sněm – pozván **F. Palacký** – odmítl – dopis do Frankfurtu

2. června 1848 - **slovanský sjezd**

Obr. 3

- účastnili se Slované z habsburské monarchie **sjednotit požadavky vůči Vídni** ale **nejednotnost**
- Snaha sjednotit všechny Slovany žijící v rakouské monarchii

- **12. června 1848** se konala **sbratřovací mše na Koňském trhu**; účastníci šli Celetnou ulicí

v Celetné došlo ke srážce s vojáky generála **Windischgrätze**

- vypuknutí **pražského červnového povstání** (**12. - 18. 6. 1848**) - „svatodušní bouře“
- **boje na barikádách** ve Starém Městě
- venkov se snažil pomoci, ale do Prahy se nedostali (brány vojensky obsazeny)
- **nejednota** (liberálové měli strach z Windischgrätze, nesouhlasili s povstáním, chtěli vyjednávat)
- **16. 6.** byla Praha bombardována
- Windischgrätz vyzval ke **kapitulaci** do 48 hodin
- vyhlášen stav obležení, docházelo k zatýkání a k věznění bez soudů

- **nejednotnost** – pouze radikálové
- boje jen v Praze
- vojenská převaha Habsburků

červenec 1848 – ve Vídni se sešel říšský sněm

- úkol – vypracování nové ústavy
- zrušení roboty a poddanství – **7. září 1848 – zrušena poddanská povinnost za výkup**
- důsledek – šlechta získává peníze (na podnikání)

RAKOUSKO

- na podzim Rakousko připravuje úder proti
- **6. října** - povstání ve Vídni (proti Windischgrätzovu zásahu proti Maďarsku)
- císařský dvůr uprchl do Olomouce
- říšský sněm přesídlil do **Kroměříže** – Rakousko se mělo stát konstituční monarchií s dvoukomorovým parlamentem – k přijetí ústavy říšským sněmem nikdy nedošlo
- **prosinec 1848** - Ferdinand V. se vzdal vlády ve prospěch

Františka Josefa I. (1848 – 1916)

- zaujímal ostře protirevoluční stanovisko
- **zrušil** všechny sliby
- rozpustil kroměřížský sněm (parlament) – v březnu 1849
- **vydal pouze omezenou ústavu**

Maďarům

Obr. 4

František Josef I.

- potlačil radikály - tzv. **májové spiknutí** – **květen 1849**
- radikálové připravovali ozbrojené povstání

- 60 účastníků bylo zatčeno

(E. Arnold, K. Sabina, J. V. Frič)

- bylo vydáno 25 rozsudků smrti (ty však nebyly vykonány) => nakonec byli amnestováni

UHRY

revoluce vzniká z odporu proti centralismu ve Vídni

- Slovenské národní hnutí (Ľudovít **Štúr**)
- Maďarské národní hnutí (střední šlechta, Lájóš **Kossúth** - liberálové, Sándor **Petöfi** - radikálové)
- ohlasem na události ve Vídni byla revoluce
- **březen** – zasedal **uherský sněm v Pešti**
- **17. března 1848** - vytvořena nezávislá uherská vláda
- **18. března** - **zrušeno poddanství**
- **květen 1848** - v Liptovském Mikuláši - představitelé slovenského národního hnutí přijali svůj program „**Žiadosti slovenského národa**“ :
- rovnoprávnost Slováků, volební právo, slovenštinu na úřadech a ve školách
- žádali půdu rolníkům a občanské svobody

- uherská vláda Žiadosti odmítla
- vyhlásila stanné právo, vydala zatykač na vůdce slovenského národního hnutí
(ti utekli do Čech - Štúr, Hurban, Hodža)
- **14.4. 1849 Maďaři** vyhlásili **samostatnou republiku**
- v této době byla též poražena Itálie (Benátsko a Lombardie zůstaly v rukou Rakouska)
- **srpen 1849** - **Maďaři poraženi**, Rakousku pomohl ruský car Mikuláš I.
- **potlačení maďarského povstání**

Význam a výsledky revoluce

- revoluce v celé Evropě, kromě Ruska
- ve většině Evropy definitivně **zrušen feudalismus** a **poddanství**
- občanská práva zaručena jen omezeně (Francie, Prusko)
- reforma soudnictví a správy
- **neukončen sjednocovací proces** (Německo, Itálie)
- **neřešena národnostní situace** v mnohonárodnostních státech (Rakousko)
- návrat k poměrům před revolucí už nebyl možný
- zrychleno zprůmyslování střední Evropy

Úkoly k procvičování:

1. Uved' příčiny revolučních nepokojů v Evropě roku 1848.
2. Kdy byla ve Francii poprvé vyhlášena republika?
3. Co to byly národní dílny?
4. Kdo byl Ludvík Napoleon?
5. Vysvětli pojem bonapartismus.

6. Proč se sešel v květnu 1848 frankfurtský sněm?
7. Jaké byly představy o sjednoceném Německu?
8. Proč ztroskotal v roce 1848 pokus o sjednocení Itálie?
9. Který císař vydává v dubnu 1848 pro Habsburskou monarchii ústavu?
10. Jaké požadavky obsahovala pražská petice z března 1848?

11. Jak probíhala revoluce 1848 v Čechách?
12. Uved' příčiny výsledky porážky revoluce v Čechách.
13. Jaká opatření udělal po svém nástupu František Josef I.?
14. Jaký byl výsledek maďarského povstání v Uhrách?
15. Zhodnoť výsledky revolučního roku 1848.

Zdroje:

ČORNEJ, Petr. Dějepis 3: Novověk. 1. vyd. Praha: 2001, SPN. ISBN 80-7235-172-9.

MANDELOVÁ, Helena. Novověk II: Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2005. ISBN 80-7011-470-3.

ČAPEK, Vratislav a Jaroslav PÁTEK, Otto ZWETTLER. Světové dějiny II: , Díl druhý – Dějiny lidských civilizací od poloviny 17. století po současnost. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1993. ISBN

HARNA, Josef a Rudolf FIŠER. Dějiny českých zemí: Díl druhý – Od poloviny 18. století do vzniku České republiky. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-522-4.

ČORNEJ, Petr a kol. Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách. 1. vyd. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. ISBN 80-86196-33-X.

HORA-HOŘEJŠ, Petr. Toulky českou minulostí, Sedmý díl, Od konce napoleonských válek do vzniku Rakouska-Uherska (1815-1867). 1. vyd. Praha: Via Facti, 1998. ISBN 80-238-2999-8.

VOLNÝ, Zdeněk a kol. Toulky minulostí světa, Desátý díl: Evropské národní státy, revoluční rok 1848, porevoluční normalizace, první světová válka, vznik moderního světa. 1. vyd. Praha: VIA FACTI, 2008. ISBN 978-80-904103-0-5.

Zdroje:

Obr. 1: *Soubor:Louis-Philippe de Bourbon.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-10-26].

Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Louis-Philippe de Bourbon.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Louis-Philippe_de_Bourbon.jpg) Creative Commons 3.0

Obr. 2: *Soubor:Franz Xaver Winterhalter Napoleon III.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie

[cit.2013-10-26]. Dostupné z:

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franz Xaver Winterhalter Napoleon III.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franz_Xaver_Winterhalter_Napoleon_III.jpg) Creative Commons 3.0

Obr. 3: *Soubor:Svatodušní mše 12. června 1848.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie

[cit.2013-10-26]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Svatodušní mše 12. června 1848.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Svatodušní_mše_12._června_1848.jpg)

Creative Commons 3.0

Obr. 4: *Soubor:Franzjosef.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-10-26].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franzjosef.jpg> Creative Commons 3.0

Obr. 5, 6, 7: Microsoft PowerPoint klipart

Obr. 8: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.

Obr. 8

Gymnázium Nové Město na Moravě